

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

De fortuna

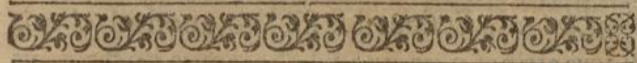
Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

Amicitie est, mores, affectus, sermonem, studia, & animi sensum exequare. Proteus vero sit quidam infelix, neque adeo bonus, qui subinde præstigiis quibusdam ex alio sese in alium transformet, legat cum litterarum studiosis, in arena sit cū palestræ deditis, venetur cum venationē amantibus, cum ebriosis poter, cum ciuilibus comitia obeat, neque proprios habet suarum actionum lares. Sic ut autem philosophi naturam siue materiam formæ ac coloris expertem, vt subiectum, sui mutationibus aiunt modo incendi, modo humectari, & alias in aerem dissolui, alias condensari: ita amicorum multitudini subiicere oportebit animum multiplicem, versatilem, nobilem & facile mutabilem. Cæterum amicitia stabile requirit quippiam, & immutabile ingenium, quod eandem retineat consuetudinem. ideo rarus & inuentu difficilis est constans amicus.

A αἰ δὲ φιλία τὰ ἤθη ζητοῦσι σωεξομοιοῦν, καὶ τὰ πάθη, καὶ τοὺς λόγους, καὶ τὰ ὅπιτιν δόματα, καὶ τὰς ἀφάσεις. Πρωτέως ἰνὸς οὐκ ὀτυχοῦσιν ὁδὸν πρὸς χρεῖσιν τὸ ἔργον, ἀλλ' ὑπὸ χρητείας ἑαυτὸν εἰς ἕτερον εἶδος ἕξ ἕτερου μεταλλάττοντος ἐν ταῖς αὐτὰς πολλαῖς, φιλολόγοις σωαναγνωσκόντος, καὶ παλαῖσταις συγκνησιμῶν, καὶ φιλοθηροῖς συγκνησιμῶν, καὶ φιλοπόταις συμμυθισκῶν, καὶ πολιτικῶν σωαρχαυρεσιάζοντος, ἰδίαι ἤτοι ἐστὶν οὐκ ἔχοντος. ὡς δὲ τὴν ἀσχημάτιστον οἰφυσικὴν καὶ ἀχρωματων οὐσίαν καὶ ὕλην λέγουσιν ὑποκειμένην καὶ τροποποιεῖν ὑπὸ αὐτῶν, οὕτως καὶ φλέγεσθαι, οὕτως δὲ ζυγαῖνας θάλασσας, ποτὲ δὲ ἀεροῦσθαι, πῆγνυσθαι δὲ αὐτῶν οὕτως ἄρα τῆ πολυφιλία ψυχῶν ὑποκείσθαι δεήσει, πολυπαθῆ καὶ πολύτροπον καὶ ὑγρῶν, καὶ ῥαδίαν μεταβάλλειν. ἀλλ' ἡ φιλία γασμῶν ζήτησι καὶ βέβαιον ἦτος καὶ ἀμετάπητον ἐν μιᾷ χώρα καὶ σωηθεία, ὅθ' ἡ ἀπάντων καὶ δυσυρέτων ἐστὶ φίλος βέβαιος.

PLVTARCHI LIBELLVS De fortuna.

Itam regit fortuna, nō sapientia, dixit quidam: res humanas nō consilii dexteritate, sed fortuito dispensari sentiēs. Quid ergo? neq; iusticia, neq; equalitas, neque temperantia, neq; modestia res humanas dirigunt? sed à fortuna & propter fortunam factum est vt in sua perseueraret Aristides paupertate, cum parare diuitias sibi posset? & Scipio Carthagine capta nihil prædæ neque fideret neque acciperet? & Philocrates accepta à Philippo pecunia meretrices ac pisces emeret? Lathenes & Euthycrates vtre ac rebus turpissimis metiti felicitate, Olynthū perderent? Alexander Philippi F. captiuis mulierib. cum ipse abstineret, tum vim facientes puniret? Alexander autē Priami F. aduersa fortuna eo adactus est vt stuprum hospitis vxori offerret, eaq; abducta duas continentes bello ac malis impleret? Hæc n. si fortunæ adscribuntur, quid impedit quo minus feles, hircos, simias dicamus fortuito esse gulosos, libidinosos, scurriles? Sin est aliqua tēperantia, iustitia, fortitudo, qui cōsentaneū est prudentiam, si prudentia, cōsiliū dexteritatē nullam esse? cum & temperantia dicatur quædam esse prudentia, & iustitia præsentem requirat prudentiam. Imo prudentiam qua adhibita circa voluptates officium tuemur, continentix & temperantix nomine afficimus: eandemq; in periculis & laborib. tolerantiam, ac fortitudinem, in contractibus & rebus publicis æquitatem iusticiamque vocamus. Vnde fit, vt si fortunæ imputamus quæ consilii dexteritate præstantur, eidem etiam iusticiæ & temperantiæ opera sint imputanda: & furari me hercle, & marsupia defecare, & lasciuire, fortunæ acceptum feretur. deniq; nostris ratiocinationibus valere iussis, fortunæ totos nos trademus, quasi vento quodam instar pulueris aut quisquiliarum exagratos atque dissipatos. Iam consilii dexteritate sublata, par est neque considerationem vllam rerū relinquere, neq; inuestigationē vtilitatis. sed delirauit Sophocles, cum diceret:

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ.

Υ' ΧΗ τὰ θνητῶν πράγματα, οὐκ ἔστι φιλία, πότερον ὁδὸν δικαιοσύνη τὰ θνητῶν πράγματα, ὁδὸν ἰσότης, ὁδὸν σωφροσύνη, ὁδὸν χρησιμότης; ἀλλ' ἐκ τύχης μὲν καὶ ἀφ' τύχης Αἰετῆδος ἐνεκαρτέρησε τῆ πείρα, πολλῶν χρημάτων κύριος γνέσθαι διωάμενος; καὶ Σκιπίων Καρχηδῶνα ἐλὼν, ὁδὸν οὐτ' ἐλαβὼν οὐτ' εἶδε τῶν λαφύρων; ἐκ τύχης δὲ καὶ ἀφ' τύχης Φιλοκράτης, λαβὼν χρυσίον ὑπὸ Φιλίππου, πόρνας καὶ ἰχθύς ἠγάραξε; καὶ Λαοθένης καὶ Εὐθυκράτης ἀπώλεσαν Ὀλίωπον, τῆ γὰρ εἰ μὲν εὐνῆτες καὶ τοῖς ἀσπίστοις τὴν δίδαμοίαν; ἀπὸ τύχης δὲ ὁ μὲν Φιλίππου Ἀλέξανδρος, αὐτὸς τε τῶν ἀχμαλώτων ἀπείχετο γυναικῶν, καὶ τοῖς ὑβρίζοντες ἐκόλαζε; ὁ δὲ Πελάμου, δαίμονι κακῶ καὶ τύχῃ χρωόμενος, σωκευμῆτο τῆ τῶ ξένος γυναικί, καὶ λαβὼν αὐτὴν ἐπέπλησε τε πολέμου καὶ κακῶν τῶν δύο ἠπείρου; εἰ γὰρ (αὐτὰ γινέ) ἀφ' τύχης, ἡ καλὴ καὶ τῶν γαλαῶν καὶ τοῖς τρέφουσιν καὶ τοῖς πηλικῶν σωεχέας φάσαι ἀφ' τῆ τύχης λιχρείας καὶ τῶν ἀκερασίαις καὶ βωμολοχίαις; εἰ δὲ ἐστὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ αἰδέια, πῶς λόγον ἔχει μὴ εἶ) φρονησιν; εἰ φρονησις, πῶς εὐβουλία μὴ εἶ); ἡ γὰρ σωφροσύνη, φρονησις ἴσ' ἐστίν, ὡς λέγουσι, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆ φρονησεως δεῖται. παρ' ἑσθ' ὁ μᾶλλον, τὴν εὐβουλία καὶ τὴν φρονησιν ἐν μὲν ἠδοναῖς ἀγαθῶν παρεχόμενῃ, ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης καλῶν, ἐν δὲ κινδύνοις καὶ πόνοις, καρτερίας καὶ ἀδραγαθίας, ἐν δὲ κρινωτήμασι καὶ πολιτείαις, δυνωμίδου καὶ δικαιοσύνης. ὅθεν εἰ τὰ τῆ εὐβουλίας ἔργα, τῆ τύχης δικαιοσύνη εἶ), ἔστω τύχης καὶ τῆ δικαιοσύνης καὶ τῆ σωφροσύνης καὶ τῆ Δία τὸ κλέψαι, τύχης ἔστω, καὶ τὸ βαλαβουλομεῖν, καὶ τὸ ἀκροατῶν, καὶ μετέμνηται τῶν οἰκείων λογισῶν, εἰς τὴν τύχην ἑαυτοῦ ἀφ' ὧν, ὡς τῶ ὑπὸ πνεύματος πολλοῦ, κρηορτὸν ἢ σωφροσύνην ἐλανομένους, ἢ ἕξ φρονησιν. εὐβουλίας ποίνω μὴ οὐσις, ὁδὸν βεβλῶν εἶ) εἶ) τῶν πράγματων, ὁδὸν σκέψαι, ὁδὸν ζήτησιν τῶ συμφέροντος; ἀλλὰ ἐλήρησεν εἰπὼν ὁ Σοφοκλῆς ὅτι

- πρῶτὸ ζητούμενον

Ἀλώτων, ἐκφύγη δὲ τὰ λούμενον. καὶ πάλιν αὐτὰ
πράγματα διαίρων,

Τὰ μὲν διδάκτα μολύβειν, τὰ δὲ δῖρατα

Ζητῶν τὰ δὲ δῖρατα πρῶτα θεῶν ἠητοσάμεν. τί γὰρ δῖ-
ρετόν ἢ ἡμαρτητόν ἐστιν ἀνθρώποις, εἰ πρῶτα φαίνεται κατὰ
τύχην; ποῖον δ' ἐκ δυνάμεως βασιλευσίν, ἢ ποῖον ἐκ
καταλύσεως στυγερῶν βασιλέων, εἰ ὑπὸ τῆς τύχης πρῶτα ἐστίν;
ὡς τυφλῶν λειδοροδῶν, ὡς τυφλοῖ περὶ πτόντες αὐτῆ;
τί δὲ οὐ μέλλομεν ὅτι ὡς ὄμματα πρῶτα δῖρατα ἐκ-
κίναται, αὐτῶν, τῶ βίου τυφλῶν χρονοῦν λαμβάνο-
μεν, καὶ τοὶ φέρε λέγουσιν ἡμῶν ὡς τύχη τὰ τῶν βλεπόν-
των πράγματα, ὅτι ὄφθαλμοὶ ὄμματα φασφόρα, φησὶν
ὁ Πλάτων, καὶ τύχη τὰ τῶν ἀκροῦντων, οὐδὲν αἰσθη-
τικῆ πληγῆς ἀέρος δὲ ὡτῶν καὶ ἐγκεφάλου πρὸς φερόμε-
νου. καὶ λὸν δὲ ὡς εἰκὼν, ἀλλὰ βεβαίως τὴν ἀσθῆσιν, ἀλ-
λά μὲν τὴν ὄψιν καὶ ἀκροῦν καὶ γεῦσιν καὶ ὄσφρησιν, καὶ τὰ
λοιπὰ μέρη τῶ σώματος διωάμεως αὐτῶν ὑποφρέσιν
δῖρατα καὶ φρονησῶν, ἢ φύσις ἠνεγκεν ἡμῶν. καὶ νοῦς ὀ-
ρῆ, καὶ νοῦς ἀκούσ, τὰ δὲ ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλὰ. καὶ ὡς
πρὸ ἡλίου μή ὄντος, ἐνεκα τῶν ἄλλων ἀφρων δῖρατα αἰσθη-
σῶν, ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· οὕτως ἐνεκα τῶν ἀσθῆσων, εἰ
μη νοῦν μηδὲ λόγον οὐδὲν ἀφροσύνης ἔσχεν, ὅθεν αὐτὸν διέφερε τὰ
βίβια τῶν ἡλείων. καὶ δὲ ὅτι τῆς τύχης ὅθεν αὐτομάτως
πρὸς ἐσμεν αὐτῶν καὶ κρατοῦμεν, ἀλλ' ὁ Προμηθεὺς, οὗτος ἐστὶν
ὁ λογισμὸς, ἀπίος,

Ἰππῶν ὄντων τ' ὄχεια, καὶ τῶν ῥων ῥωνάς

Δοῖς ἀλίδωρα, καὶ πόνων ἐκ δέκτορα, κατ' Αἰσχύλον.
ἐπεὶ τύχη γὰρ καὶ φύσει ἡμέτερος ἀμεινον τὰ πλείστα τῶν ἀλέ-
γων κέρηται. τὰ μὲν γὰρ ὠπλισαί κέρησι καὶ ὀδοῦσι καὶ
κέρησι.

Αὐτὰρ ἔχινος (φησὶν Ἐμπεδοκλῆς) ἰζυβελῆς δὲ τε νώ-
ποις ἔπι πεφείκασιν, καὶ ὑποδέδεται καὶ ἡμφίεσται φο-
λίσι καὶ λάχραις καὶ χηλαῖς καὶ ὠπλῆς ἀποκρέποις· μό-
ιος δὲ ὁ ἀφροσύνης, καὶ τὸν Πλάτωνα, γυμνὸς καὶ ἀπο-
πλος καὶ αὐτοδέτος καὶ ἀφροσύνης ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπο-
λελειπται.

Ἀλλ' ἐν διδοῦσα, πρῶτα μαλθαίνει τὰδε, τὸν λογ-
ισμὸν καὶ τὴν ὀπίμειψαν, καὶ τὴν πρῶνοιαν. Τραχὺ μὲν
ἀφροσύνης ἀφροσύνης, ἀλλὰ ποικιλία πρῶνιδων, δεῖνὰ μὲν πόν-
του χηλοῖων τ' ἀφροσύνης δάμναται παιδῶν ἀφροσύνης. καὶ φῶτα-
πὸν ἰππῶν καὶ ὠκύτατον, ἀφροσύνης δὲ θεοῖσι. μάχιστον κόων
καὶ θυμοφῶν, ἀλλ' ἀφροσύνης φουλατῆρ' ἠδὲ ὑπὸν ἰχθύς, καὶ ἐκ
πολύσαρχον, ἀφροσύνης δὲ ἔσφῃ καὶ ὄφθον ἔστ'. τί μείζον ἐ-
λέφωτος ἢ φουβρώτερον ἰδεῖν; ἀλλὰ καὶ τῶτο παύγιον γέ-
νηται ἀφροσύνης, καὶ ἕαμα πρῶνιδων, ὀρχήσις τε μω-
θῶν καὶ χροῖας καὶ πρῶνιδων. ὅτι ἀφροσύνης τῶν πρῶ-
των παρῆσασθῶν, ἀλλ' ἵνα μολύβειν πρῶτον ἀφρο-
πὸν ἢ φρονησῶν ἀφροσύνης, καὶ τῶν ὠφρῶν ποιῆ, καὶ πῶς κέρη-
ται πρῶτων καὶ πρῶνιδων.

Οὐ γὰρ πυγμαχοὶ εἰ μὲν ἀμύμοιες, ὅθεν παλαίμας,

Οὐδὲ ποῖοι κρῆσῶν θεοῦ μὲν· ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῦτοις ἀ-
τυχέστεροι τῶν ἡλείων ἐσμέν· ἐμπειρία δὲ καὶ μνήμη καὶ
σοφία καὶ τέχνη, καὶ τὰ Ἀναξαγόραν, σφῶν ἢ αὐτῶν χροῖα, καὶ βλήθησθῶν, καὶ ἀμείλῶν, καὶ φέρησθῶν, καὶ
ἀφροσύνης συλλαμβάνοιτες· ὡς τε ἐν τῶν μὲν τῆς τύχης, ἀλλὰ πρῶτα τῆς δῖρατα εἶναι καὶ τῆς πρῶνοιας.

A - quicquid queritur

Licet inuenire: neglectum vero, laet.

& rursus, cum res diuidens ait:

Discenda disco, & inuenienda si qua sunt,

Inquiro: voti qua sunt, a diis peto.

Quid enim inuenire aut discere possint homines, si fortuna omnia dirigunt? cuiusnam utbis curia, cuius regis conciliū nō euertitur, si fortunæ omnia parent? cui nos cecitatē exprobramus, qui in eam cæci incidimus. Quivero non incidamus, sic cōsiliū dexteritatem, quæ oculorum instar nobis est, abiciens, cæcam vitæ ductricem eam nobis adsciscimus? Finge vero aliquem nostrum sic dicere: fortuna prestat ut videamus, non visus & oculi, quos luciferos Plato dicit. fortuna audimus, non facultate ictum aeris apprehendente qui per aures ad cerebrū fertur. quis non vereatur hoc modo sensibus detrudere? At qui visū, auditū, gustatū, olfactū, reliquas item corporis facultates atque partes natura nobis dedit, ut earum ministerio prudentia vteretur. Mens enim videt, mens audit, reliqua cæca sunt, & surda. Et sicut sole sublato, quod ad reliqua sidera attinet, perpetuam haberemus noctem, ut Heracletus dixit: ita prestat reliqui sensus nō possent absque mens esset & ratio, ut reliquis animalibus anteiret homo. Nunc quod potiores sumus, iisque imperamus, non casu aut fortuito fit, sed Prometheus, id est rationis usus, hoc efficit,

Fœtus equorum, asinorumque, & bouum genus,

Munera rependens, que nostris laboribus

Subeant. - ut est apud Æschylum.

Alioqui sui ortus natura & cōditiōne pleraque bruta sunt quā nos meliore. alia enim cornibus armatur, dentibus, stimulis: & echinus, ut ait Empedocles,

Dorsum horret spinis, & spicula torquet acuta:

tum vero amicta sūt & suffulta squamis, villis, chelis, ungulis duris. Solus homo, ut ait Plato, nudus, inermis, sine calceis & tegmine est a natura relicto.

D Vnum sed hæc largita, emollit omnia:

scilicet rationis usū & industriā ac prouidentiam.

Vires exigue sunt mortalium.

Sed calliditate multiplici,

Belluas maris, & terrestria,

Et sub cælo volitantia

Omnia homo domat.

Nihil agilius equo, nihil velocius: sed hominibus currunt. ferox est animal canis, & iracundum: sed homines custodit. multū carnis habet porcus, esu suauissimus est piscis: alimētum & obsonium homini sunt. Quid maius elephanto, quid aspectu terribilius: verum & hic ludicrum hominis factum est, & spectaculum in solennibus conuentibus, discitque saltationes suas & choreas ac ingeniculare. Atque hæc non inutiliter spectanda proponuntur. faciunt enim eo, ut discamus quo hominem attollat ratio, & quibus rebus eum superiorem faciat, utque omnia in suam redigat potestatem.

Non etenim pugiles, licet a toto se profecto

Inuicti sumus, aut cursu contendere digni:

sed in his omnibus præstant nobis bruta. Peritia autem, memoria, sapientia & arte secundū Anaxagorā omnia quæ ipsa habet in nostros vertim' usus. fauos apum colligimus, lac mulgemus, & res brutorum nostro arbitratu agimus ac ferimus: nihilque hic fortuna, omnia consilio & prouidentia geruntur.

F

Enimuero in humanis rebus haud dubie censentur etiam artificum opera, & fabricorum qui metal- la cudunt, qui domos ædificant, qui statuas faciunt. in quibus nihil forte fortuna aut casu absolui videmus. utque perpusillum aliquid fortuna interdum architecto aut mulcibero commodet, certe plurima & maxima opera ars seipsa contenta perficit. Hanc rem poeta sic declaravit:

*Itē in viam nunc omnis artificum vrbibus,
Qui filiam trucibus oculis notam Iouis*

Colitis cistas gerentes Erganam sacras.

est enim Ergane Opifex. hanc itaque Mineruam operum præfectam, non fortunam patronam agnoscunt artes. Ferunt, quendam, cum equum cæteras ad partes quod attinebat lineis & coloribus probe expressisset, spumam tantum quæ freno concusso cum anhelitu efflabatur, non ita pinxisset ut sibi satisfaceret, itaque sæpius deleuisset & denuo conatus esset perficere, ad extremum præ ira spongiam ut erat plena pigmentorum in tabulam coniecisset; eamque non sine miraculo operi id quod desiderabatur addidisse. hoc unum fortunæ artificiosum facinus narratur. Cæterum artifices regulis, amussibus, mensuris ac numeris vbiq; vtuntur, ne quis casui locus in opere relinquatur. Et quidem ipsæ artes parua quædam appellantur prudentiæ, aut riuuli potius prudentiæ, & fragmenta quædam vsibus vitæ nostræ inspersa: quod ignis Promethei ænigma innuit, hinc inde dispersus, sic enim prudentiæ etiam particulæ quædam in minuta frustra diuise in ordines sunt redactæ. Mirum itaque sit, cum artes ut suum finem consequantur nihil indigeant fortunæ opera, arte omnium maximam & perfectissimam, quæ summam humanæ gloriæ & officii continet, nullam esse. Est quædam in intendendis remittendisque fidibus prudentia, quæ musica dicitur: est in apparandis cibis, quæ culinaria: est in lauandis vestibus, quæ fullonum. tum pueros docemus se induere vestibus & calceis, dextraque cibum capere, leua panem tenere: quod ne hæc quidem ipsa fortuito fiant, sed attentione & peritia opus habeant. maxima vero & ad felicitatem præcipue facientia dicemus non adhibere prudentiam, non rationis usum & prouidentiam? Atqui nemo terram aqua madefaciens discedit, vltro & fortunæ opera lateres inde exituros censens. neque quisquam lanis & corio partis sedet fortunam precans ut vestem sibi ex iis aut calceos efficiat. qui vero multum auri, argenti, mancipiorum collegerit, in aulis habitet multiformibus, atque ante se habeat lectulos sumtuosos & mensas: censebit ista, si absit prudentia, felicitatem fore, aut vitam beatam, doloris expertem, & mutationis securam? Interrogauit quidam reprehendendi animo Iphicratem, quis esset, cum neque arma, neque arcum, neque cetras ferentium in ordine censeretur. respondit, Eum se esse, qui hisce omnibus imperaret atque vteretur. Ita prudentia neque aurum est, neque argentum, neque gloria, neque valetudo, neque diuitiæ, neque robur, neque pulcritudo. quid ergo ea est: id quod recte vti his omnibus potest, ac singula horum iucunda facit, laudabilia, vtilia, cum sine hac inutilia, sterilia, damnosaque sint, & molestiam ac dedecus possidenti ea adferant. Præclare itaque Prometheus apud Hesiodum præcipit Epimetheo,

-- Ne munera magno

Ab Ioue missa unquam accipiat, sed habere recuset:

A ἄλλὰ μὴν καὶ τὰ τεκτόνων δὴ πῶς ἀλάττωτα, θηπιῶ ἔστι, καὶ τὰ χαλκιστύπων, καὶ οἰκοδόμων, καὶ ἀειραίοποιων, ἐνοῖς ὁσδὲν αὐτομάτως, οὐδὲ ὡς ἔτυχε κατορθοῦν ἄριστον. ὅτι γὰρ βραχὺ αὐτῶν τύχη παρεμπιπτεῖ, χαλκιστύπων τε καὶ οἰκοδόμων, τὰ δὲ πλείστα καὶ μέγιστα τῶν ἔργων αἱ τέχναι συνετελοῦσι δι' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔστι ὑποδείδιλωκε,

Βατ' εἰς ὁδοῦ δὴ πᾶς ὁ χερσὶ ἀξιοῦς,

Οἱ τὴν Διὸς γρηγοῦσι Ἐργαίω σαποῖς Λίκεροισι παρὰ τρέπεσθε. τὴν γὰρ Ἐργαίω καὶ τὴν Ἀθηνῶν αἱ τέχναι παρέδρον, οὐ τὴν τύχην ἔχουσιν. ἕνα μὲν τοὺς Φασίνι πύλων ζωνεαφοῦντα, τοῖς μὲν ἄλλοις κατορθοῦν εἶδеси καὶ χερσὶ μασι, τὸ δὲ ἀφ' ἑσδ' τὴν ὁδοῦ τὰ χαλκιστύπων κατορθοῦν χαυνοῦσθα καὶ συνεκπίπτουσαι τῶν ἀδελφικῆν ἔρεσθην ἐπὶ αὐτῶν γρηγοῦσα, πολλάκις γὰρ ἐξ ἀλείφειν. τέλος δὲ ὑπὸ ὄργης παρὰ βαλεῖν τὰ πῖνακι τ' ἀπορίων, ὡς ἄρ' εἶχε τῶν Φαρμάκων αἰὰ πλεων τὸν ὅσον πεσοῦσθα, θαυμαστὸς ἕνα πομάσθαι καὶ ποιῆσαι τὸ δέον. τὸ δὲ ἐντεχνον τύχης μόνον ἔργον ἰσορεῖται. χαυνοῖσι καὶ σαθραῖς καὶ μέτεσι καὶ ἄριθμοῖς πύλων ἄρ' ἔχουσιν, ἵα μηδαμοῦ τὸ εἶπὲ καὶ ὡς ἔτυχε τοῖς ἔργοις ἐγγίησθαι καὶ μὴ

C αἱ τέχναι, μικραὶ ἴνες εἶ) λίγνται φρονησεις, μάλλον καὶ ἀπορίοιαι, καὶ παρὰ δὲ ἴμασι ἐν ἀδελφικῆν τῶν χερσὶ μασι παρὰ τὸν βίον. ὡς ἄρ' αἰνιθεται ὁ πῦρ ὑπὸ ἔργου μετὰ εἰδὲν ἄλλο ἀφ' ἀδελφικῆν. καὶ γὰρ τῆς φρονησεως μόνια καὶ ἀπόσματα μικρὰ, δρανομένης καὶ κατακερμαλιζομένης εἰς τὰ ζεις κερῶρηκε. θαυμαστὸν οὖν ἔστι πῶς αἱ μὲν τέχναι τῆς τύχης οὐ δέονται παρὰ τὸ οἰκεῖον τέλος, ἢ ὅσον μὲν γὰρ καὶ τελειοτάτη τέχνη, καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνθρώπινος ἐπιμετίας καὶ δικαιοσεως, ὁσδὲν ἔστι. ἀλλ' εἰ ἔπιπτεσι χερσὶν καὶ αἰεσί βουλοῦσθα ἵα ἔστι, ἵα μοισικὴν

D καλοῦσι, καὶ παρὰ ἀρτυσιν ὄψων, ἵα μαγικὴν νομισσομένην, καὶ παρὰ πλύσιν ἱματίων ἵα γναφικὴν τῆς ὅσον παιδίας καὶ ὑποδείδιλωσθαι καὶ παρὰ ἀλλεοσθαι διδάσσομένην, καὶ τῆ δεξιᾷ λαμβάειν τῶν ὄψων, τῆ ὅσον ἀειτερά κερῶν τὸν ἄρτον. ὡς ὁσδὲ πύτων γνομένην ἀπὸ τύχης, ὁσδὲ ἔπιπτεσεως καὶ παρὰ σοχῆς δεομένην. τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα παρὰ βίον ἀδελφικῆν, ἢ παρὰ καλῆ τῆν φρονησιν, ὁσδὲ μετὰ τῶν ἔργων καὶ παρὰ νομίας, ἀλλὰ γὰρ μὲν ὁσδὲ εἰς ὑδαπὶ δόσας ἀφῆκεν, ὡς ἀπὸ τύχης καὶ αὐτομάτως πλείθων ἔσομένην. ὁσδὲ ἔεια καὶ σκύθη κτησάμενος, κέρηται τῆ τύχην παρὰ δὲ χόρμος ἱματίων αὐτῶν καὶ ὑποδείδιλωσθαι γνέσθαι: χερσὶν ὅσον πολὺ συμφορήσθαι καὶ ἄρτυσειν καὶ πλῆθος ἀδελφικῶν καὶ πολυθύσειν αὐτῶν παρὰ ἀδελφικῆν, καὶ κλίνας παρὰ θεμέλιος πολυτελέσθαι καὶ τερῶν ἔργων, οἶεται ταῦτα, φρονησεως αὐτῶν μὴ παρὰ γνομένης, βίον ἀδελφικῆν ἔεσθαι, καὶ βίον ἀλυποῖ καὶ μακάριον καὶ ἀμείβλητον. ἢ ἔπειτα τῆς ἱφικεσθῆν τὸν στρατηγὸν, ὡς ἄρ' ἐξελέγων ἵα ἔστι. οὐτε γὰρ ὄπλιτης, οὐτε ποζότης, οὐτε πελάτης, καὶ κείνος, ὅσον τούτοις (ἔφη) πᾶσιν ἔπιπτεσθαι καὶ χερσὶ μασι. οὐ χερσὶν ἢ φρονησεως ἵα ἔστι, ὁσδὲ ἀρτυσειν, ὁσδὲ δόσας, ἢ δὲ πλοῦτος, οὐδὲ ὑγεία, οὐδὲ ἰσχύς, ἢ δὲ κάλλος. ἢ οὖν ἔστι: ὅσον πᾶσι καλῶς τούτοις χερσὶ μασι διωμύμενον καὶ δι' ὅσον τούτων ἕκαστον αὐτῶν γίνεσθαι καὶ ἐνδοξον καὶ ὠφέλιμον, ἀνδρῶν ὅσον τούτων, δὲ χερσὶ καὶ ἀκέρητα καὶ βλαβεροῖ, καὶ βαρυῖ καὶ καταγρυῖ τὸν κερῶν μόνον. ἢ πῶς καλῶς ὁ Ἡσιόδου Προμηθεὶς τῶν Ἐπιμηθεῖ παρὰ καλῶς (ἔφη) μήποτε δώσθαι Δεξίη) παρὰ Ζεῦος Ὀλυμπίου, ὁσδὲ ἀποπεμτεῖν.

τα τυχερά λέγων καὶ τὰ σκότος, ὡς εἴπερ ἐκείνου μὴ σεί-
 ζειν, ἀμυστὸν οἶτα, μηδὲ αἰσιν ἰσκέειν ἀγροφύματον, μηδὲ
 ἰπὸν δύναι ἀνίππων, ἔτι τὸ πῶδε κελδομόμος αὐτὰ μὴ ἀρχὴν
 αἰσιν τὸν οἶτα, μηδὲ πλετεῖν, ἀμὲλδ' ἔθρον, μηδὲ λαμείν, κερ-
 τούμδρον ὑπογυμναχός, οὐ γὰρ μόνον τὸ πῶδε σείν πῶδε τὴν
 ὀξία, ἀφορμὴ τῆ κακῶς φρονεῖν τοῖς αἰσίοις γίνεται, ὡς
 Δημοσθένης εἶπεν, ἀλλὰ τὸ δὲ τυχεῖν πῶδε τῶ ἀξία, ἀφορ-
 μὴ τῆ κακῶς πῶδε σείν τοῖς μὴ φρονόσιν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙ

δρετῆς καὶ κακίας.

Αἱμάτια δοκεῖ θερμαίνειν τὸν αἰθρῶπον,
 οὐκ αὐτὰ δὲ ἢ που θερμαίνοντα καὶ πρὸς-
 βάλλοντα τῶ θερμότητι (καθ' ἑαυτὸ
 γὰρ ἔκαστον αἰτ' ἴψυχρὸν ὅστιν ἢ καὶ πολ-
 λάκις καυμαλίζουσι καὶ πυρ' ἴθοντες,
 ἔξ ἑτέρων ἔπειτα μεταλαμβάνουσιν)
 ἀλλ' ἴν' ὁ αἰθερὸς αἰσιν δίδωσιν ἔξ ἑαυτοῦ θερμότητα, ταύ-
 τῶ ἢ ἑσθῆς τὰ σώματι πρὸς πεσοῦσα σιωχὴ καὶ περὶ σέλ-
 λει, καὶ κατεργασμένης τὸ σῶμα οὐκ ἔα παλιν σκεδάνυ-
 ασαι. ταῦτ' ἢ τῆ τοῖς πρὸς ἄγασιν ὑπάρχοι, ἔξαπατᾷ
 τοῖς πολλοῖς ὡς αἰσιν οἰκίας μεγάλας περὶ βάλλονται, καὶ πλῆ-
 θος ἀνδραπόδων καὶ χρημάτων σιναγάγων, ἢ δὲ ὡς βιω-
 σσάμοις. τὸ δὲ ἠδὲ ὡς ζῆ καὶ ἰλαρῶς, οὐκ ἔξωθεν ὅστιν, ἀλλὰ
 τοῦ αἰσιν ὁ αἰθερὸς τοῖς πῶδε αὐτὸν πρὸς ἄγασιν ἠδονίω
 καὶ χάριν, ὡς πῶδε ἐκ πηγῆς τῆ ἠθῆς πρὸς ἔθῃσιν.

Αἰθροῦ δὲ πρὸς, γεραῶτερος οἶκος ἰδέοι. καὶ πλε-
 τος ἠδίων, καὶ δόξα λαμπροτέρα καὶ δυνάμεις, αἰ τὸ πρὸ
 τῆς ψυχῆς ἔχει γῆτος. ὅπου καὶ πείλαι καὶ φυζῶ καὶ γῆρας
 ἐλαφρῶς καὶ πρὸς οἰκίας πρὸς δὲ καλίας καὶ πρὸς ἀπῆλα ἔθ-
 που φέροισι. ὡς γὰρ ἔρωμαλα τεύωνας δῖοδεῖς καὶ ῥά-
 κια ποῖς, τῆ δὲ Ἀγγίος τὸ ῥάκας ἰχθῶρα πανθεῖν ὄξεδίδου,
 μοπὸ καπαζάζοντα βύροισιν φάρος, οὕτως μετ' ἄρετῆς
 καὶ διαπτα πᾶσα καὶ βίος ἀλυτὸς ὅστι καὶ ὄπιτιρπῆς ἢ δὲ
 κακία καὶ τὰ λαμπρὰ φαινόμενα καὶ πολυτελῆ καὶ σιμιά
 μιγνυμένη, λυπηρὰ καὶ αἰσιν ὄξη καὶ δις πρὸς δέκτα παρέ-
 χει τοῖς κακτημένοις. Οὗτος μακάριος εἰ ἀγροῦ νομίζεται,

Ἐπὸ δὲ αἰσιν τῆ θύρας, πρὸς ἀθλῖος, γυνὴ κατεῖ
 πύτων, ὄπιτιρπῆς, μέχεται. καὶ τοῖς γυμναχῶς οὐ χαλεπῶς
 δῖος ἀπαλλαγίη ποιεῖς, αἰσιν ὡν μηδὲ ἀνδραπόδων
 πρὸς τῶ ἑαυτοῦ κακίαι οὐκ ἔστι γρὰ φάρμακον ἀπόλειψιν,
 ἢ δὲ πρὸς ἄγασιν ἀφείδαι, καὶ αἰσιν πᾶσαι γυμναχῶν
 καὶ αὐτῶν, ἀλλ' αἰσιν σιμωκεῖται τοῖς ἀλλόγχοις καὶ πρὸς
 πεφυκῆα νύκταρ καὶ μεθ' ἡμέραν,

Εὔει ἀτερδαλῶς, καὶ ὡμῶ γῆσαι δῶκε, βαρβα σιω-
 ἐκδημῶς οὐσα δὲ ἀλαζονείαι, καὶ πολυτελῆς σιμῶδειπτος
 ὑπολιχθείας, καὶ σῖγκριπος ὀδυνηρὰ, φρονίσι καὶ μερί-
 μιαις καὶ ζήλοτυπίας ἐκχόπλουσα τὸν ὑπνον καὶ ἀφθεί-
 ρουσα. καὶ γὰρ ὁ κατεύδεισι, τῆ σώματος ὑπνός ὅστι καὶ ἀ-
 νάπαισις, τῆς δὲ ψυχῆς πλοῖαι καὶ οἰερισί καὶ ταραχῆ, ἀφ' ἑσιν
 δεισιδαμονίας. ὅταν δὲ νυκάζοντά με λύπη λάβη,
 ἀπόλλυμαι ὑπο τῆ σῖνυπνῶν, φησί τις. οὕτω δὲ καὶ φθόνος καὶ φόβος
 καὶ θυμὸς καὶ ἀκαλασία, ἀφ' ἑσιν μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἔξω
 βλέπουσα καὶ συζητησιζομένη ἢ κακία πρὸς ἑτέροις,
 δυσωπείται καὶ πρὸς ἀκαλύπτει

A nimirū de fortunę bonis & externis loquens: per-
 inde ac si musicę ignarū canere fistula, aut recitare
 indoctū, aut equitare, ignarū equi gubernandi, ve-
 taret: ita eū hortans ne magistratū gerat cum im-
 prudēs sit, neve sit diues, animo praeditus illibera-
 li, neve vxorē ducat, sub eius futurus imperio. Nō
 enim duntaxat res secundę indigno oblatae occa-
 sionē stultis exhibent malorum consiliorum, vt
 Demosthenes dixit: sed & prosperitas merito ma-
 ior imprudentibus calamitatum anfa & origo est.

B PLVTARCHI DE VIRTUTE & vitio Libellus.

VEstes hominem videntur ca-
 lefacere, cū quidē ipse calorē
 nō adferant, suapta natura fri-
 gidā: (vnde etiā saepe in aestu
 aut febrī vestes subinde muta-
 mus corporis refrigerandi
 gratia) sed calorem qui ex ho-
 minis editur corpore, vestes corpori adhibite cō-
 tinent atque comprimunt, inclusumque corpori
 non patiuntur dissipari. Idem in rebus error mul-
 tos decipit, qui suauiter se victuros putant, si in
 magnis habitent ædibus, multitudine mancipio-
 rum & pecuniarum instructi. Atqui non foris est
 vitæ suauitas: sed rebus suis ex ingenio suo tan-
 quam fonte voluptatem & gratiam adfert homo.

*Sed lucente foco domus adspectu quoque fiet
 Pulchrior: & diuitiæ gratiores sunt, & gloria
 splendidior ac potentia, si animi lætitia accedit. si-
 quidem paupertatē etiam, exsulum, & senectutē
 facile & placide ob morum mansuetudinem ac fa-
 cilitatem ferunt. Sicut enim aromata gratum odo-
 rem etiam lacernis & centonibus conciliant, cum
 Anchisæ corpus saniam malam ederet,*

In sila defillantem vestis bysina:
 ita cum virtute omne vitæ genus molestiæ expers
 est & iucundum: vitium iis etiam quæ splēdida vi-
 dētur & pretiosa & veneranda si admisceatur, mo-
 lesta facit, & fastidiosa, & ingrata possidentibus.

*Beatus iste nuncupatus in foro,
 Foribus domus apertis est miserrimus:*
 mulier totum occupat imperiū, mandat, pugnat.
 Et vero facile mala se exoneret muliere, qui quidē
 vir sit, non mancipium. Vitiis vero tuis non licet
 remissio nuncio, iussisque suas res habere, seorsim
 viuere liberatū iis & quiete frui. Vitiū enim in ipsis
 habitans visceribus atq; inhærens noctes diesq;

Absque face exurit, cruda mandatque senectæ.
 Molestus est itineris comes prauitas ob arrogantia,
 sūptuosus cōuiuia ob luxuriā, cōcubina acerba, q
 curis & sollicitudinib. ac emulationibus somnum
 auertit ac vitiat. Etenim dormientibus somnus
 corporis est requies: animo interim terrores ob-
 uersantur, somnia, tumultus ob superstitionem:

*Quod dormit autem si me corripit dolor,
 Insomniis miser encor, -- ait quidam.* Eodē mo-
 do inuidia etiam, & metus, & ira, & libido afficiūt.

F Interdium enim vitium foras prospiciens ad alios,
 iisque se accommodans, pudore afficitur & occultat